

Handlingar

till mötet med
styrelsen för NU-sjukvården

26 april 2013

Ärende 4

Ärende 4

Tjänsteutlåtande

Datum 2013-04-08
Diarienummer NU 30/2013

Ledningskansliet

Anne Elfving

Styrelsen för NU-sjukvården

Remiss miljöprogram 2014-2016

Ärendet

Regionkansliet har remitterat ett förslag till miljöprogram för Västra Götalandsregionens verksamheter – delperiod 2014-2016 till styrelser och nämnder för yttrande.

Antalet delmål har minskats och åtgärder har tydliggjorts. En tydligare beskrivning av hur målen bidrar till en mer hållbar utveckling avseende hälsa, ekonomi och miljö har tillkommit.

Beredning

Förslag till yttrande av beretts inom miljöenheten. Av yttrandet med kommentarer framgår sammanfattningsvis att NU-sjukvården är positiv till förslaget och strukturen med färre delmål och tydligare åtgärder.

Förslag till beslut

Styrelsen för NU-sjukvården yttrande i enlighet med bifogade synpunkter i svarsmallen.

Svarsmall för kommentarer på remiss miljöprogram 2014-2016

Nämnd/styrelse: Styrelsen för NU-sjukvården	Kontaktperson (namn, tel. och e-post): Carina Åström Mobiltelefon: 0702-90 60 85 E-post: carina.astrom@vgregion.se
--	---

Generella kommentarer på programmet:

NU-sjukvården har tagit del av förslaget till Miljöprogram 2014 -- 2016 och har några synpunkter på förslaget. NU-sjukvården är positiv till förslaget och strukturen med färre delmål och tydligare åtgärder.

Inledande kapitel

Rubrik	Kommentar	Förslag till ny text
Inledning	Bra med tydlighet gällande uppföljning av målen. Årsredovisning följer upp budgetmål och miljöredovisning följer upp miljöprogrammet.	
Hållbar utveckling och Hälsöfrämjande arbete		
Effektiv styrning och samverkan	I stycket uppföljning och redovisning beskrivs års- och miljöårsredovisnings processen tydligt gällande uppföljning från förvaltning och bolag.	

Transporter

Rubrik	Kommentar	Förslag till ny text
Mål 2016		
1. Kollektivtrafiken ska till 75 procent utföras med förnybar energi		
2. Västra Götalandsregionens transporter ska till 60 procent		

Svarsmall för kommentarer på remiss miljöprogram 2014-2016

utföras med förnybar energi		
Uppföljning mål 2016		
Åtgärder	Mål 2016.: 2. Tydligare formulering av vilken gas som är prioriterande, (biogas, vätgas)? A. Tydligare formulering gällande kollektivtrafiknämndens krav på energieffektivitet.	
Effekter		
Övriga synpunkter på avsnittet transporter		
Energi		
Rubrik	Kommentar	Förslag till ny text
Mål 2016	Löptext energi sista stycket: Varför välja energikälla sist? Långsiktiga mål, E. "avsevärt effektivare, tydliga formulering:	
3. Andelen förnybar energi för uppvärmning, kylning och el till egna lokaler ska vara minst 90 procent.		
4. Den totala energianvändningen i egna fastigheter överskrider inte 180 kWh/m ² och BRA.		
Uppföljning		
Åtgärder		
Effekter	<i>Ekonomi.</i> Hur stora var kostnaderna 1995? Går det att referera till källdata (inte miljöredovisning 2011)?	
Övriga synpunkter på avsnittet energi		
Produkter och avfall		
Rubrik	Kommentar	Förslag till ny text

Svarsmall för kommentarer på remiss miljöprogram 2014-2016

Mål 2016		
5. Mängden material för utvalda produktflöden inom Västra Götalandsregionen ska minska		
6. Mängden hushållsavfall ska minska med 10% jämfört med 2012		
Uppföljning		
Åtgärder		
Effekter		
Övriga synpunkter på avsnittet produkter och avfall		

Livsmedel

Rubrik	Kommentar	Förslag till ny text
Mål 2016		
7. Andelen ekologiska livsmedel uppgår till minst 40 procent av den totala livsmedelsbudgeten.		
Uppföljning		
Åtgärder		
Effekter	Miljö. Ett förtydligande om vad SMART-konceptet står för.	
Övriga synpunkter på avsnittet livsmedel		

Kemikalier

Rubrik	Kommentar	Förslag till ny text
Mål 2016	Långsiktigt mål. Citera det nationella målet om en giffri miljö.	"Förekomsten av ämnen i miljön som har skapats i eller utvunnits av samhället ska inte hota människors hälsa eller biologiska mångfalden."
8. Mängden miljö- och hälsofariga ämnen har minskat med 80 procent jämfört med 2010.	Målet är formulerat som det vore en generell minskning av samtliga miljö- och hälsofariga ämnen. Det bör framgå att målet gäller VGR:s utfasningslista.	

Svarsmall för kommentarer på remiss miljöprogram 2014-2016

Uppföljning	
Åtgärder	
Effekter	
Övriga synpunkter på avsnittet kemikalier	

Läkemedel

Rubrik	Kommentar	Förslag till ny text
Mål 2016		
9. Miljöbelastningen vid produktion, ordinerings och kassation har minskat jämfört med 2013.		
Uppföljning		
Åtgärder	En tydligare vägledning till aktuella förvaltningar gällande identifierade miljöbelastande preparat.	
Effekter		
Övriga synpunkter på avsnittet läkemedel		

Lustgas

Rubrik	Kommentar	Förslag till ny text
Mål 2016		
10. Vårdens utsläpp av lustgas har minskat med 50 procent jämfört med 2009.		
Uppföljning		
Åtgärder		
Effekter		
Övriga synpunkter på avsnittet lustgas	I samverkan Västfastigheter och förvaltning bör gränsdragningarna tydligt framgå. Till ett exempel driftande och skötsel av destruktionsanläggning för lustgas.	

Remissbrev miljöprogram 2014-2016
Datum 2013-02-05
Diarienummer MN 66-201, RS 341-2013

Följande nämnder, styrelser och bolag önskas yttrande från:

Servicenämnden
Fastighetsnämnden
Sjukhusstyrelserna
Primärvårdsstyrelsen
Tandvårdsstyrelsen
Hälso- och sjukvårdsnämnderna
Kollektivtrafiknämnden
Styrelsen för Naturbruksgymnasierna
Styrelserna för folkhögskolorna
Styrelsen för Göteborgs Symfoniker AB
Styrelsen för Göteborgsoperan AB
Styrelsen för Västarvet

Handläggare: HR-chef (HA) ✓
Kopia: ordf. styr (EA) ✓ Sjukhusdir (LH) ✓ Sösterstyrelsen (AE) ✓ Hjälpenheten (U) ✓

Övriga nämnder, styrelser och bolag för kännedom och möjlighet att lämna yttrande om så önskas.

Remiss: miljöprogram för Västra Götalandsregionens verksamheter – delperiod 2014-2016

Det första miljöprogrammet för Västra Götalandsregionens verksamheter togs 2011 av regionfullmäktige. Det innehöll långsiktiga mål till 2020 (i ett fall 2030) med tillhörande delmål för perioden 2011-2013. Förslag på mål och åtgärder för programperioden 2014-2016 har tagits fram utifrån tidigare delmål, aktuella resultat och utvärdering av programperioden 2011-2013. De långsiktiga målen är oförändrade.

Antal delmål har minskats och åtgärder har tydliggjorts. En tydligare beskrivning av hur målen bidrar till en mer hållbar utveckling avseende hälsa, ekonomi och miljö har tillkommit. Miljöprogrammet inkluderar nu miljömålsområdet biologisk mångfald.

Förslaget till miljöprogram för målperiod 2014-2016 har tagits fram i nära samarbete med nyckelaktörer inom Västra Götalandsregionens olika verksamheter. Arbetet har letts av en styrgrupp bestående av miljönämndens presidium, en representant från ledamot/ersättare för den politiska majoriteten och en från oppositionen samt miljöchef. Samtliga miljösamordnare har bjudits in till workshop och det har funnits möjlighet att komma med synpunkter på mål och åtgärder. Förslaget skickas nu på remiss till samtliga nämnder och styrelser.

För att underlätta remissförfarandet ber vi er att använda den bifogade svarsmallen.

Yttrandet lämnas till regionstyrelsen@vgregion.se senast 10 maj 2013.

Frågor om förslaget besvaras av Viveca Reimers 010-441 40 25,
viveca.reimers@vgregion.se.

Miljönämnden behandlar förslag till miljöprogram 2014-2016 den 13 juni,
regionstyrelsen behandlar ärendet 10 september och regionfullmäktige antar
programmet den 21-22 oktober.

Enligt uppdrag

Elisabet Ericson

Bilaga 1. Förslag till miljöprogram för Västra Götalandsregionens
verksamheter 2014-2016 [Utkast 2013-01-07 REMISSUTGÅVA]

Bilaga 2. Svarsmall för kommentarer på remiss miljöprogram 2014-2016

Bilaga 3. Utfall miljömål 2010 och 2011

Förslag till miljöprogram för Västra Götalandsregionens
verksamheter 2014-2016 [Utkast 2013-01-07
REMISSUTGÅVA]

Innehåll

Inledning.....	3
Hållbar utveckling och Hälsöfrämjande arbete.....	4
Effektiv styrning och samverkan	8
Transporter.....	10
Energi.....	13
Produkter & Avfall	16
Livsmedel	18
Kemikalier	20
Läkemedel.....	22
Lustgas.....	25
Bilaga A. Tabell Organisation och ansvar	27
Bilaga B. De nationella miljömålen.....	29

Inledning

Västra Götalandsregionen leds av visionen Det goda livet och har två huvuduppgifter. Den ena är att se till att det finns bra hälso- och sjukvård för alla i Västra Götaland. Den andra huvuduppgiften är att främja tillväxt och utveckling i Västra Götaland, kollektivtrafiken inkluderad.

Miljö och hälsa hänger starkt samman. Utgångspunkten för Västra Götalandsregionens satsning på miljöfrågor är att genom förebyggande arbete undvika att fler människor blir sjuka. Miljöprogrammet syftar till att vara hälsofrämjande och bidra till en hållbar utveckling genom mål om låg klimatpåverkan, låg förekomst av miljö- och hälsofarliga ämnen samt en hållbar resursanvändning.

Det första miljöprogrammet för Västra Götalandsregionens egna verksamheter togs 2011 av regionfullmäktige. Det innehöll långsiktiga mål till 2020 (i ett fall 2030) med tillhörande delmål för perioden 2011-2013. Mål och åtgärder för programperioden 2014-2016 har tagits fram utifrån delmål, aktuella resultat och utvärdering av programperioden 2011-2013. De långsiktiga målen är oförändrade.

Miljöprogrammet är indelat i sju prioriterade miljöområden: Transporter, Energi, Produkter och Avfall, Livsmedel, Kemikalier, Läkemedel samt Lustgas. Under varje målområde listas åtgärder som krävs för att målen ska uppnås samt de nämnder och styrelser som har huvudansvaret för att åtgärderna genomförs. För varje målområde beskrivs effekter av åtgärderna avseende miljö, hälsa och ekonomi.

Mål och åtgärder i miljöprogrammet följs årligen upp på koncernövergripande nivå i samband med års- och miljöredovisningen. Årsredovisningen följer upp budget och miljöredovisningen följer upp miljöprogrammet. Varje förvaltning och bolag ska rapportera resultatet av miljöarbetet dels utifrån de egna miljömålen, dels utifrån de mål och åtgärder i miljöprogrammet som de berörs av.

Miljöprogrammet omfattar alla Västra Götalandsregionens förvaltningar och bolag samt verksamheter som arbetar på uppdrag av Västra Götalandsregionen. Varje nämnd och styrelse ska i sitt miljöledningssystem ta hänsyn till miljöprogrammets mål. Utöver det kan egna mål och åtgärder antas.

Hållbar utveckling och Hälsofrämjande arbete

Övergripande för allt arbete inom Västra Götalandsregionen är Vision Västra Götaland, där hållbar utveckling och dess tre dimensioner står som ledstjärna. De tre dimensionerna är människa, miljö och ekonomi.

Ur Det Goda Livet:

God hälsa och arbete är viktigt för ett gott liv liksom tillgång till utbildning, bra kommunikationer och kultur. Vattnet i hav och sjöar ska vara friskt och luften ren att andas. Västra Götalandsregionens uppdrag är att bidra till ett livskraftigt Västra Götaland där det är gott att leva, bo och verka. Det ska vara en bra plats för kommande generationer att växa upp på.

Miljöpolicy:

Allt arbete inom Västra Götalandsregionens samtliga verksamheter ska vara hälsofrämjande och bidra till en hållbar utveckling, där hushållning med resurser och kretsloppsanpassning är vägledande. Vi åtar oss att följa lagar och andra förekommande krav. Genom ständiga förbättringar förebygger och minskar vi den negativa miljöpåverkan som beror på vår verksamhet. Vi ska vara föregångare i miljöarbetet, som ska bedrivas systematiskt och strukturerat.

Västra Götalandsregionens uppgift är att erbjuda bra sjukvård och tandvård samt ge förutsättningar för god folkhälsa, ett rikt kulturliv, god miljö, jobb, forskning, utbildning och bra kommunikationer.

Västra Götalandsregionen ingår i det svenska nätverket för Hälsufrämjande sjukhus (HFS). HFS arbetar med ett antal temaområden, till exempel "fysisk aktivitet" och "hälsofrämjande arbetsplats". Dessa är exempel på temaområden som påverkas av mål och åtgärder inom miljöprogrammet, genom att fler väljer kollektivtrafik före bil och att vi minskar förekomsten av miljö- och hälsofarliga ämnen.

Minskad miljöpåverkan

Vår möjlighet att leva ett gott liv är beroende av långsiktigt stabil tillgång till mat, rent vatten och frisk luft. För att minska vår negativa miljöpåverkan har Västra Götalandsregionen primärt fyra utmaningar att möta. De första tre är Låg Klimatpåverkan, Giftfri Miljö och Hållbar Resursanvändning. Om dessa tre framgångsrikt möts kan vi också minska vår påverkan på den fjärde: Biologisk Mångfald. Dessa utmaningar är även prioriterade på EU-nivå¹ och nationell nivå² samt av andra landsting.

Låg klimatpåverkan

Halten av växthusgaser i atmosfären fortsätter att öka. Det beror till stor del på användningen av fossila bränslen, men betydande bidrag kommer också från avskogning, förändrad markanvändning och jordbruk. För att bromsa klimatförändringarna krävs omfattande och snabba minskningar av människans utsläpp av växthusgaser, kanske med så mycket som 80-95 % i Europa och USA till år 2050³. Att lyckas med detta förutsätter genomgripande förändringar av våra system för boende, transporter, industriell produktion och energiomvandling såväl som våra konsumtions- och levnadsmönster.

Det finns ett starkt samband mellan klimatförändringar och effekter på människors hälsa⁴. Flera av de orsaker som globalt står för flest för tidiga dödsfall, till exempel malaria, diarre, denguefeber och undernäring är känsliga för klimatförändringar och bedöms förvärras när klimatet förändras. De regioner som har sämst infrastruktur för hälso- och sjukvård är troligtvis de som far mest illa. De åtgärder vi inom Västra Götalandsregionen genomför för att minska vår klimatpåverkan har alltså globala hälsofrämjande effekter.

Västra Götalandsregionen har som mål att bli oberoende av fossil energi och bränsle till år 2020. Inom EU ska andelen förnybara energikällor öka med 20 % och energieffektiviteten förbättras med 20 % till år 2020. Sveriges riksdag beslutade år 2009 att Sveriges utsläpp av koldioxid ska minska med 40 % till år 2020, jämfört med år 1990.

Ur Klimatstrategi för Västra Götaland (Antagen av RF 2009-09-08):

2030 är den västsvenska ekonomin inte längre beroende av fossil energi och medborgarna och näringslivet har en trygg och långsiktigt hållbar energiförsörjning. Boende, transporter och produktion såväl som konsumtion av varor och tjänster är resurssnåla, energieffektiva och baserade på förnybar energi. Sammantaget har detta bidragit till en stark ekonomi och ett innovativt och konkurrenskraftigt näringsliv.

¹ EUs miljöhandlingsprogram, <http://ec.europa.eu/environment/newprg/index.htm>

² Regeringen, <http://www.regeringen.se/sb/d/1583>, www.milliomal.se

³ FN, <http://www.un.org/wcm/content/site/climatechange/pages/gateway/mitigation>

⁴ Se till exempel WHO, http://www.who.int/features/factfiles/climate_change/en/index.html

Giftfri miljö

En stor mängd kemiska ämnen ingår i de kemiska produkter vi använder. Ännu fler ämnen ingår i till exempel bilar, kläder, plastartiklar och byggnadsmateriel. Produktion och användning av läkemedel innebär att medicinska substanser, som är utformade för att lätt tas upp av människan och därmed också kan påverka andra levande organismer, sprids med oklar effekt.

Kunskapen om hur olika ämnen var för sig påverkar miljö och hälsa är fortfarande mycket begränsad. Ännu mindre är kunskapen om effekten av olika ämnen i kombination med varandra, den så kallade cocktaileffekten. Vissa kemiska ämnen har dock välkända negativa effekter på både miljö och hälsa. Därför är det viktigt att krav ställs på de produkter som köps in och att behovet av farliga ämnen kontinuerligt minskar genom förbättrade processer.

För att Västra Götalandsregionen framgångsrikt ska kunna möta utmaningen giftfri miljö behöver förekomsten av miljö- och hälsofarliga ämnen minska.

Hållbar resursanvändning

Idag är vi sju miljarder människor på jorden, i mitten av 2000-talet kommer vi troligtvis att vara nio miljarder⁵. För att alla ska kunna leva ett gott liv behöver resurserna fördelas rättvist och användas på ett sådant sätt att de inte överskrider jordens ekologiska gränser.

Människan är idag den främsta drivkraften i förändringen av jordens ekosystem. Vi flyttar och bearbetar enorma mängder materia, till största delen med hjälp av icke-förnybar energi. Detta leder till att vi släpper ut stora mängder föroreningar till mark, luft och vatten i högre takt än vad jorden klarar av att ta hand om. Enligt FN kan efterfrågan på livsmedel, foder och fiber öka med 70 procent till år 2050⁶. OECD förutspår att den globala efterfrågan på rent vatten kan till 2050 ha ökat med 55 procent⁷. För energi kan det globala behovet till samma år ha fördubblats⁸. För flera naturtillgångar som till exempel olja, fosfor, koppar och uran har vi idag kanske redan nått toppen av utvinningstakten.

Användningen av naturresurser påverkar människors hälsa. Oansvarig gruvdrift leder till att dricksvatten förorenas, dålig markanvändning till att matjord eroderar bort och industriell produktion av till exempel bomullstextilier till att vattenresurser förbrukas.

För att Västra Götalandsregionen framgångsrikt ska kunna möta utmaningen hållbar resursanvändning behöver användningen av förnybara och icke-förnybara resurser för att bedriva ett hälsofrämjande arbete vara på en nivå som miljön klarar. För att uppnå detta behöver beroendeförhållandet brytas

⁵ US Census Bureau, Global Population Growth, <http://www.census.gov/population/international/publications/>

⁶ FAO, www.fao.org

⁷ Leflaive, X. 2012, 'Water Outlook to 2050: The OECD calls for early and strategic action', GWF Discussion Paper 1219, Global Water Forum, Canberra, Australia. Available online at: <http://www.globalwaterforum.org/2012/05/21/water-outlook-to-2050-the-oecd-calls-for-early-and-strategic-action/>

⁸ WWF, http://wwf.panda.org/what_we_do/footprint/climate_carbon_energy/energy_solutions/renewable_energy/sustainable_energy_report/

mellan ökad produktion av välfärdstjänster och resursutnyttjande, resursanvändningen effektiviseras och mängden avfall som eldas upp minskas.

Biologisk mångfald

Biologisk mångfald handlar om variationen av liv på jorden. Bland växter, djur, mikroorganismer och de ekosystem de tillsammans bildar. Samtidigt handlar det också om den biologiska mångfaldens betydelse för tillgång till livsmedel, rent vatten, läkemedel, frisk luft och allt det vi förknippar med förutsättningar för ett gott liv. Den biologiska mångfalden är idag kraftigt påverkad av människans och samhällets aktiviteter. Komplexa ekosystem utarmas eller ersätts med stora så kallade monokulturer där ett fåtal grödor odlas.

På global nivå drivs arbetet med att främja biologisk mångfald främst genom FN:s Konvention om Biologisk Mångfald. Vid den senaste konferensen i Nagoya 2010 antogs en global strategisk plan för 2011-2020, Nagoyaprotokollet⁹. På EU-nivå finns målet att till senast 2020 sätta stopp för förlusten av biologisk mångfald och förstörelsen av ekosystemtjänster inom EU. Dessutom ska EUs bidrag för att motverka förlusten av biologisk mångfald på global nivå förstärkas. Art- och habitatdirektivet är exempel på åtgärder som EU vidtagit för att främja biologisk mångfald¹⁰. På nationell nivå har Sverige åtagit sig att både bevara och använda den biologiska mångfalden på ett hållbart sätt, i enlighet med Konventionen om Biologisk Mångfald. Det sextonde nationella miljömålet, ”Ett rikt växt- och djurliv”, innehåller åtgärder och indikatorer på nationell och regional nivå¹¹.

I Västra Götalandsregionens Budget 2013 står att Västra Götalandsregionen *”bidrar som en aktör i arbetet för den biologiska mångfalden”* (s. 30). Västra Götalandsregionens påverkan på global biologisk mångfald är liksom när det gäller total klimatpåverkan, resursanvändning och spridning av farliga ämnen svår att överblicka. Klart är dock att om klimatpåverkan minskar, resursanvändningen blir mer hållbar och spridningen av farliga ämnen minskar så minskar också den negativa påverkan på jordens biologiska mångfald. Västra Götalandsregionen kan alltså främja biologisk mångfald i huvudsak genom åtgärder inom respektive målområde, men också genom de verksamheter inom Västra Götalandsregionen vars uppgift till stor del utgörs av arbete med biologisk mångfald. Hit hör Naturbruksgymnasierna, Botaniska Trädgården, Västkoststiftelsen samt olika projekt som till exempel Västerhavsveckan.

⁹ FN, Konventionen om Biologisk Mångfald, www.cbd.int

¹⁰ EU, http://europa.eu/legislation_summaries/environment/nature_and_biodiversity/

¹¹ Regeringen, www.miljömål.se

Effektiv styrning och samverkan

Miljöprogrammet omfattar alla Västra Götalandsregionens förvaltningar och bolag samt verksamheter som arbetar på uppdrag av Västra Götalandsregionen. Programmet ligger till grund för prioriteringar för budgetarbetet, både på central nivå och på förvaltnings- och bolagsnivå. Programmets mål och åtgärder ska arbetas in i beställningsarbetet gentemot externa utförare samt vara underlag för upphandling och inköp.

Organisation och ansvar för att genomföra miljöprogrammet

Vissa nämnder och styrelser har ett särskilt ansvar att se till att målen nås. Det förutsätter att förvaltningar och bolag samverkar. Ansvaret beskrivs i anslutning till åtgärderna för respektive målområde. Miljönämnden driver arbetet med uppföljning, utvärdering, åtgärdsförslag och redovisning av resultatet. För sammanfattning av Västra Götalandsregionens miljöorganisation och den övergripande ansvarsfördelningen för miljöarbetet se tabell i Bilaga A.

Miljöledningssystem

För att nå målen i miljöprogrammet ska varje förvaltning och bolag ha ett miljöledningssystem som tar hänsyn till programmets mål. Miljöledningssystemet är ledningens sätt att styra miljöarbetet. Ett rätt använt miljöledningssystem säkerställer ledningens arbete kring målformulering, resurstillsättning, organisation samt uppföljning och redovisning.

Inköp/upphandling

En stor del av Västra Götalandsregionens miljöpåverkan sker genom konsumtion av varor och tjänster. Denna påverkan kan minska genom att miljöprogrammet utgör en del av underlaget när Västra Götalandsregionens behov inför upphandling definieras, att tydliga miljökrav sedan ställs vid upphandling och att dessa följs upp under avtalsperioden.

Vissa upphandlingar är av stor betydelse för att målen i miljöprogrammet ska kunna nås. I projektgrupperna som genomför dessa upphandlingar ska miljökompetens säkerställas.

I de fall det finns en valmöjlighet mellan en miljöanpassad produkt och en konventionell produkt är det varje förvaltning och bolags ansvar att efterfråga bästa miljöval ur sortimentet vid beställning/inköp. Servicenämnden tydliggör i beställningsverktyget vad som är bästa miljöval.

Kommunikation

För att främja ett transparent och effektivt miljöarbete är det av stor vikt att kommunikationen inom Västra Götalandsregionen fungerar väl. Alla verksamheter har ett ansvar att kommunicera miljöarbetet i den egna verksamheten samt att delta i erfarenhetsutbyte med andra verksamheter. Miljönämnden har ett särskilt ansvar att kommunicera de resultat som framkommer i det centralt koordinerade arbetet.

Kompetens

Alla anställda och förtroendevalda erbjuds grundläggande webbaserad miljöutbildning som miljösekretariatet tillhandahåller. Varje förvaltning och bolag har ansvar för att anställda får information om hur miljöarbetet inom förvaltningen bedrivs. Det samma gäller för förtroendevalda. Varje förvaltning har också ansvar för att de anställda med arbetsuppgifter som har stor miljöpåverkan får adekvat utbildning.

Uppföljning och redovisning

Mål och åtgärder i miljöprogrammet följs årligen upp på koncernövergripande nivå i samband med års- och miljöredovisningen. Miljönämnden skickar ut anvisningar för inrapporteringen och ansvarar för sammanställningen av resultatet. Årsredovisningen följer upp budget och miljöredovisningen följer upp miljöprogrammet. Varje förvaltning och bolag ska rapportera resultatet av miljöarbetet dels utifrån de egna miljömålen, dels utifrån de mål och åtgärder i miljöprogrammet som de berörs av.

Miljönämnden ansvarar för miljöredovisningen och ger förslag på eventuella korrigerande åtgärder till regionstyrelsen.

Transporter

Västra Götalandsregionens transporter består av kollektivtrafik, egna persontransporter samt transporter av produkter. Dessa bidrar till klimatpåverkan, behov av naturresurser samt utsläpp av miljö- och hälsofarliga ämnen (partiklar och buller). 2011 utfördes kollektivtrafiken till hälften med förnybar energi. Västra Götalandsregionens egna personbilar och lätta lastbilar drevs samma år till cirka 40 procent med förnybar energi.

Målet om att vara oberoende av fossil energi och bränsle och samtidigt bedriva energieffektiva transporter till 2020 är ett ambitiöst mål. Västra Götalandsregionen måste arbeta på flera plan för att klara målen och för att bli en organisation vars transporter har en så låg klimatpåverkan som möjligt. Mål och åtgärder ska stödja en utfasning av fossila bränslen med fokus på förnybar energi samtidigt som en övergång mot mer elektrifierade transporter möjliggörs. Programmet ska stödja lösningar på kort och lång sikt, i riktning mot en omställning till ett hållbart transportsystem.

Långsiktiga mål

- A. År 2020 ska Västra Götalandsregionens person- och varutransporter bedrivas energieffektivt.¹²
- B. År 2020 ska Västra Götalandsregionens person- och varutransporter vara oberoende av fossil energi.¹³

Mål 2016

- 1. Kollektivtrafiken ska till 75 procent utföras med förnybar energi.
- 2. Västra Götalandsregionens transporter¹⁴ ska till 60 procent utföras med förnybar energi.

Uppföljning mål 2016

Målen följs upp med nyckeltalet *andel förnybar energi, procent*, fördelat på kollektivtrafik respektive egna transporter

¹² Inkluderar allmän kollektivtrafik samt godstransporter för tvätt-, depå-, och hjälpmedel

¹³ Inkluderar Västra Götalandsregionens ägda personbilar och lätta lastbilar, allmän kollektivtrafik, godstransporter för tvätt-, depå-, och hjälpmedel samt ambulanser och sjuktransportfordon

¹⁴ Inkluderar egna personbilar och lätta lastbilar

Åtgärder

Tabellen beskriver mål, åtgärder och huvudansvar för detta målområde. Mål och åtgärder följs upp i samband med års- och miljöredovisningen. För vissa mål kan tertialvis uppföljning vara aktuell.

Mål	Åtgärder 2014-2016	Nämnd med huvudansvar
Mål 2016		
1. Kollektivtrafiken ska till 75 procent utföras med förnybar energi.	Kollektivtrafiknämnden säkerställer att krav på ökad andel förnybar energi ställs i nya trafikupphandlingar.	Kollektivtrafiknämnden
2. Västra Götalandsregionens transporter ¹⁵ ska till 60 procent utföras med förnybar energi.	Vid nyanskaffning av personbilar och lätta lastbilar ska samtliga nämnder och styrelser välja fordon som går på förnybar energi (gas, laddhybrid eller rent elfordon är prioriterade) ¹⁶	Samtliga nämnder och styrelser
Långsiktiga mål		
A. År 2020 ska Västra Götalandsregionens person- och varutransporter bedrivas energieffektivt.	Kollektivtrafiknämnden ska med Västrafik utveckla anpassning av fordonstorlekar till resebehovet.	Kollektivtrafiknämnden
	Kollektivtrafiknämnden säkerställer krav på energieffektivitet.	Kollektivtrafiknämnden
	Samtliga nämnder och styrelser ska tillämpa resepolicy för att minska resandet med bil i tjänsten. Resfria möten ska alltid prioriteras.	Samtliga nämnder och styrelser
B. År 2020 ska Västra Götalandsregionens person- och varutransporter vara oberoende av fossil energi. ¹⁷	Kollektivtrafiknämnden ansvarar för att uppdatera planen för avveckling av fossila drivmedel och i den inkludera förslag och kostnad för att genomföra detta för de olika trafikslagen.	Kollektivtrafiknämnden
	Servicenämnden ställer och följer upp krav på ökad andel förnybara drivmedel för entreprenörer gällande tvätt-, depå- och hjälpmedelstransporter.	Servicenämnden

¹⁵ Inkluderar egna personbilar och lätta lastbilar

¹⁶ Beroende på verksamheternas geografiska placering kan dispens från inriktningen behövas

¹⁷ Inkluderar Västra Götalandsregionens ägda personbilar och lätta lastbilar, allmän kollektivtrafik, godstransporter för tvätt-, depå-, och hjälpmedel samt ambulanser och sjuktransportfordon.

Effekter

Miljö

Klimatpåverkan och utsläpp av miljö- och hälsofarliga ämnen minskar då fler människor väljer kollektivtrafik eller resfria möten före bil och när person- och godstransporter i ökad grad utförs med icke-fossila drivmedel. Behovet av energi (fossil och icke-fossil) och naturresurser per persontransport minskar då fler väljer kollektivtrafik eller resfria möten före bil.

Hälsa

Då fler väljer kollektivtrafik eller resfria möten före bil minskar risken att drabbas av ohälsa på grund av buller och utsläpp av partiklar. Människor rör sig fysiskt fyra gånger mer när kollektivtrafik väljs före bil¹⁸. Den som dagligen cyklar, går eller åker kollektivt till jobbet löper 50 % mindre risk att drabbas av hjärtinfarkt jämfört med den som åker bil¹⁹. Trafiksäkerheten ökar också då fler reser kollektivt.

Hälsofrämjande effekter uppnås också genom minskad klimatpåverkan då fossila drivmedel ersätts med förnybara. Det är dock av största vikt att det förnybara drivmedlet är producerat på ett hållbart sätt.

Ekonomi

Genom att fler väljer kollektivtrafik före bil och därmed rör sig mer uppnås samhällsekonomiska besparingar genom minskad sjukfrånvaro²⁰.

Genom att minska klimatpåverkan uppnås samhällsekonomiska besparingar. I Stern-rapporten²¹ som publicerades 2006, görs uppskattningen att en global temperaturökning på fem grader fram till år 2100 kommer att kosta mellan fem och tio procent av den globala bruttonationalprodukten (BNP), medan det kostar en procent av världens samlade BNP fram till 2050 att göra åtgärder som bromsar utsläppen av växthusgaser till en godtagbar nivå.

Genom att ha resfria möten i stället för att ta bil i tjänsten visar en studie att Västra Götalandsregionen kan minska kostnaderna med cirka sju miljoner kronor per år²².

¹⁸ http://www.trivector.se/fileadmin/uploads/Traffic/Rapporter/2012_62_TRV_Okad_folkhalsa_v1.0.pdf

¹⁹ WHO's Monica-studie

²⁰ http://www.trivector.se/fileadmin/uploads/Traffic/Rapporter/2012_62_TRV_Okad_folkhalsa_v1.0.pdf

²¹ Stern, Nicholas, 2006. The Stern Review on the Economic Effects of Climate Change. Population and Development Review, 32: 793–798. doi: 10.1111/j.1728-4457.2006.00153.x

²² MN 120-2012 "Förstudie av pendlings- och tjänsteresor avseende klimatpåverkan, ekonomi och hälsa vid Västra Götalandsregionen"

Energi

Vid sidan av transporter utgör värme, kyla och el de tre stora beståndsdelarna av Västra Götalandsregionens totala energianvändning. Uppvärmning och kylning av lokaler, ventilation, belysning samt drift av medicinteknisk utrustning och IT-utrustning sker till största delen med förnybar energi. Inom fjärrvärme förekommer fortfarande en del fossila energilag. Den totala energianvändningen i egna fastigheter har minskat sedan mitten av 1990-talet. Minskningen omfattar dock inte den el som all vår utrustning går på. Där har snarare en ökning skett.

Halveringsmålet till 2030 liksom målet om att vara oberoende av fossil energi och bränsle till 2020 är ambitiösa mål. Mål och åtgärder syftar i första hand till att minimera behovet av värme, till exempel genom att tilläggsisolera fasader för att förbättra klimatskalet. Därefter minimera behovet av el genom att använda smart och energisnål utrustning. Energikälla väljer vi sist, när åtgärder för att minimera energibehovet är gjorda.

Långsiktiga mål

- C. Västra Götalandsregionen ska vara oberoende av fossil energi och bränsle till 2020.
- D. Västra Götalandsregionen ska halvera sin energianvändning i egna lokaler till 2030 jämfört med 1995.
- E. I de hyrda lokaler där Västra Götalandsregionen bedriver verksamhet ska energianvändningen bli avsevärt effektivare till 2030.

Mål 2016

- 3. Andelen förnybar energi för uppvärmning, kylning och el till egna lokaler ska vara minst 90 procent.
- 4. Den totala energianvändningen i egna fastigheter överskrider inte 180 kWh/m² och BRA²³.

Uppföljning mål 2016

Målen följs upp med nyckeltalen:

- 3. Andel förnybar energi för uppvärmning, kylning och el till egna lokaler, procent
- 4. Total energianvändning i Västfastigheters fastighetsbestånd²⁴, kWh/m² BRA samt uppdelat på el och värme.

²³ Bruksarea

²⁴ Västtrafiks och Tvätteriets energianvändning följs upp som separata nyckeltal

Åtgärder

Tabellen beskriver mål, åtgärder och huvudansvar för detta målområde. Mål och åtgärder följs upp i samband med års- och miljöredovisningen. För vissa mål kan tertialvis uppföljning vara aktuell.

Mål	Åtgärder 2014-2016	Nämnd med huvudansvar
Mål 2016		
3. Andelen förnybar energi för uppvärmning, kylning och el till egna lokaler ska vara minst 90 procent.	Fastighetsnämnden ansvarar för att i samverkan med berörda verksamheter byta ut de egna värmeproduktionsanläggningar som fortfarande drivs med olja senast 2016.	Fastighetsnämnden
4. Den totala energianvändningen i egna fastigheter överskrider inte 180 kWh/m ² och BRA.	Samtliga nämnder och styrelser ska minska användningen av el per ytenhet i egna lokaler jämfört med 2009 års nivå. Fastighetsnämnden har ett samordningsansvar att med övriga nämnder och styrelser ta fram en konsekvensutredning och strategi för att minska verksamhetselen. Utredningen ska vara klar och en handlingsplan ska ha tagits fram och påbörjats under 2014.	Fastighetsnämnden ihop med sjukhusstyrelserna
	Service-nämnden och berörda nämnder/styrelser ställer och följer upp krav på energiförbrukning i upphandling av energikrävande utrustning ²⁵	Service-nämnden
Långsiktiga mål		
C. Västra Götalandsregionen ska vara oberoende av fossil energi och bränsle till 2020.	Till 2014 ska Fastighetsnämnden ha kartlagt samtliga fjärrvärmeleverantörer, sammanställt hur värme har tillverkats samt i dialog utarbetat en handlingsplan tillsammans med leverantörerna för att minska användandet av fossila bränslen.	Fastighetsnämnden
D. Västra Götalandsregionen ska halvera sin energianvändning i egna lokaler till 2030 jämfört med 1995.	Fastighetsnämnden ansvarar för att, utifrån energikartläggningar ²⁶ , ta fram en handlingsplan för investeringar, mätning och uppföljning, information och utbildning per fastighetsobjekt för att minska verksamhetens energianvändning med hänsyn till det långsiktiga halveringsmålet. Handlingsplanen ska vara klar och påbörjad under 2014.	Fastighetsnämnden
E. I de hyrda lokaler där Västra Götalandsregionen bedriver verksamhet ska energianvändningen bli avsevärt effektivare till 2030.	Fastighetsnämnden ska till 2014 ha tagit fram en strategi för hur energianvändningen i hyrda lokaler ska kunna minskas.	Fastighetsnämnden

²⁵ Krav i enlighet med "Krav på elenergianvändningen vid upphandling av utrustning i Västra Götalandsregionen".

²⁶ Genomförs under 2013

Effekter

Miljö

Då huvuddelen av energianvändningen idag sker med förnybara energislag är den viktigaste effekten av åtgärderna minskad resursanvändning genom att energianvändningen minskar. Klimatpåverkan och utsläpp av miljö- och hälsofarliga ämnen minskar också då fossil energi ersätts med förnybar.

Hälsa

Åtgärderna ger hälsofrämjande effekter genom minskad spridning av miljö- och hälsofarliga ämnen, minskat resursbehov och minskad klimatpåverkan.

Ekonomi

Besparingar uppnås genom minskad energianvändning, till stor del beroende på energiprisutvecklingen. Sedan 1995 har åtgärder för effektivisering lett till att energikostnaderna för el och värme är 85 miljoner kronor lägre per år²⁷.

²⁷ Västra Götalandsregionens Miljöredovisning, 2011

Produkter & Avfall

Detta målområde var tidigare främst fokuserat kring hanteringen av avfall. Nu och framöver är fokus på att hushålla med gemensamma resurser och på så sätt minska vår avfallsmängd, vår miljöpåverkan och våra kostnader.

En produkt kan utgöras av en vara, en tjänst eller en kombination av dessa. Processer inom hälso- och sjukvården innehåller för det mesta flera produktflöden. Dessa produktflöden skapar behov av naturresurser och ger upphov till utsläpp av växthusgaser, spridning av miljö- och hälsofarliga ämnen samt avfall. 2011 köpte Västra Götalandsregionen material, varor och verksamhetsanknutna tjänster för cirka 10 miljarder kronor, vilka på olika sätt har en miljöpåverkan. Den totala mängden avfall uppgick samma år till ca 11000 ton. Närmare tre fjärdedelar av detta avfall gick till förbränning.

För att nå en hållbar resursanvändning har Västra Götalandsregionen precis som på nationell nivå inriktningen att förebygga uppkomsten av avfall som går till förbränning genom att minska behov av material, öka återanvändningen och förbättra kvaliteten på materialåtervinningen.

Långsiktiga mål

- F. Resursanvändningen inom Västra Götalandsregionen ska stödja en hållbar utveckling.
- G. Det avfall som uppkommer inom Västra Götalandsregionen ska tas omhand på ett sådant sätt att det stödjer en hållbar utveckling.

Mål 2016

- 5. Mängden material för utvalda produktflöden²⁸ inom Västra Götalandsregionen ska minska.
- 6. Mängden hushållsavfall²⁹ ska minska med 10 procent jämfört med 2012.

Uppföljning mål 2016

- 5. Målet följs upp med nyckeltal som fastställs efter kartläggning 2013.
- 6. Målet följs upp med nyckeltalet *Andel hushållsavfall/blandavfall, procent*

²⁸ Förbrukningsmaterial inom sjukvården, möbler och livsmedel

²⁹ Här avses hushållsavfall enligt nationell definition samt blandavfall som går till förbränning

Åtgärder

Tabellen beskriver mål, åtgärder och huvudansvar för detta målområde. Mål och åtgärder följs upp i samband med års- och miljöredovisningen. För vissa mål kan tertialvis uppföljning vara aktuell.

Mål	Åtgärder 2014-2016	Nämnd med huvudansvar
Mål 2016		
5. Mängden material för utvalda produktflöden inom Västra Götalandsregionen ska minska.	Verksamhetseffektiviseringar med miljönytta: Berörda nämnder och styrelser ³⁰ arbetar med att minska materialanvändningen för utvalda produktflöden från inköp till avyttring. Det görs bland annat genom att hämta hem de potentiella miljövinster i arbetet med Framtidens hälso- och sjukvård.	Berörda nämnder och styrelser
6. Mängden hushållsavfall ska minska med 10 procent jämfört med 2012.	Samtliga nämnder och styrelser ska minska mängden hushållsavfall/blandat brännbart och höja kvaliteten på återvinningsbart material.	Samtliga nämnder och styrelser
Långsiktiga mål		
F. Resursanvändningen inom Västra Götalandsregionen ska stödja en hållbar utveckling.	Miljönämnden ska i samverkan med berörda nämnder och styrelser ta fram förslag på produkter att fokusera på i arbetet med minskad klimatpåverkan från materialanvändning.	Miljönämnden

Effekter

Miljö

Genom verksamhetseffektiviseringar som medför minskad materialanvändning minskar klimatpåverkan, utsläpp av miljö- och hälsofarliga ämnen samt behovet av naturresurser. Förbättrad kvalitet på återvinningen medför att en ökad andel av det som vi inte kan använda blir till nya råvaror, i stället för att gå till förbränning. Detta ger också minskad påverkan på den biologiska mångfalden.

Hälsa

Åtgärderna ger hälsofrämjande effekter genom att miljöpåverkan minskar. En förbättrad kvalitet på återvinningen kan också medföra förbättringar i arbetsmiljön för Västra Götalandsregionens anställda.

Ekonomi

En minskad mängd avfall ger i de flesta fall minskade kostnader för avfallshantering. Högre kvalitet på källsorterat material ger möjligheter till bättre betalt för olika fraktioner, och bidrar också till att samhällets behov av jungfrulig råvara minskar. Tillfälliga merkostnader kan uppstå till exempel om ett nytt system för avfallshantering ska införas.

³⁰ Vilka nämnder och styrelser som berörs kommer att specificeras genom resultatet av kartläggning 2013.

Livsmedel

Livsmedel har stor miljöpåverkan. Jordbruk, förädling, distribution, förpackningar och avfallshantering innebär klimatpåverkan genom utsläpp av metan, lustgas och koldioxid. Ytterligare negativ påverkan är övergödning av sjöar och vattendrag samt toxisk påverkan av kemiska bekämpningsmedel. Sammantaget ger detta en stor påverkan på den biologiska mångfalden. Genom att välja ekologiska livsmedel undviker man användning av kemiska bekämpningsmedel och genmodifierade organismer (GMO). Särskilda krav ställs också på djurhållningen. I kombination med årstidsanpassning, minskad andel animaliska livsmedel och reducering av matsvinn minskar både miljöpåverkan och kostnader. Cirka en fjärdedel av den mat som Västra Götalandsregionens verksamheter köpte 2011 var ekologisk.

Långsiktigt mål

H. Andelen ekologiska livsmedel ska år 2020 vara 50 procent av den totala livsmedelsbudgeten.

Mål 2016

7. Andelen ekologiska livsmedel uppgår till minst 40 procent av den totala livsmedelsbudgeten.

Uppföljning mål 2016

Målet följs upp med nyckeltalet *andel ekologiska livsmedel, procent*

Åtgärder

Tabellen beskriver mål, åtgärder och huvudansvar för detta målområde. Mål och åtgärder följs upp i samband med års- och miljöredovisningen. För vissa mål kan tertialvis uppföljning vara aktuell.

Mål	Åtgärder 2014-2016	Nämnd med huvudansvar
Mål 2016		
7) Andelen ekologiska livsmedel uppgår till minst 40 procent av den totala livsmedelsbudgeten.	Samtliga nämnder och styrelser med måltidsproduktion ska i planeringen beakta det 40-procentiga målet för ekologiska livsmedel.	Samtliga nämnder och styrelser med måltidsproduktion
	Samtliga nämnder och styrelser med måltidsproduktion ska fortsätta med att välja ut och byta konventionella råvaror mot ekologiska där man åstadkommer så stor miljönytta och så liten merkostnad som möjligt.	Samtliga nämnder och styrelser med måltidsproduktion

Effekter

Miljö

Genom att en ökad andel av livsmedelsinköpen uppfyller kriterier för ekologisk produktion så minskar spridningen av miljö- och hälsofarliga ämnen. Ekologisk produktion av livsmedel ger positiva effekter på biologisk mångfald. Minskad klimatpåverkan och minskat resursbehov uppnås genom att krav ställs på de livsmedel som köps in och genom anpassning av menyer, till exempel genom att tillämpa det så kallade SMART-konceptet³¹ där det är möjligt.

Hälsa

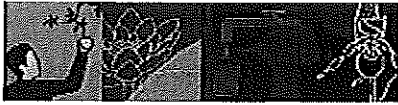
Genom att öka andelen ekologiska livsmedel uppnås främst hälsofrämjande effekter för människor vid produktionsställena, men också för Västra Götalandsregionens invånare och vårdtagare genom att livsmedlen innehåller mindre mängd miljö- och hälsofarliga ämnen.

Ekonomi

Merkostnad för att öka andelen ekologiskt kan uppstå beroende på prisutvecklingen för ekologiska livsmedel. Ekonomiska besparingar kan uppnås genom att minska matsvinn och att menyer anpassas, till exempel enligt SMART-konceptet. Större andel vegetabilier och en mindre andel kött ger ökat ekonomiskt utrymme att köpa ekologiskt.

³¹ Se till exempel <http://www.fhi.se/Vart-uppdrag/Andra-uppdrag/Livsmiljo/Miljo-och-halsa/Mat-och-miljo/>

Kemikalier

En mängd ämnen ingår i de varor och kemiska produkter som Västra Götalandsregionen använder. Flera av dessa har potentiellt skadliga konsekvenser såsom cancer, astma, allergier och störningar på fertilitet och fosterutveckling. Utbyte av miljö- och hälsofarliga ämnen är av stor betydelse för att kunna bedriva en mer hälsofrämjande hälso- och sjukvård. Det är en fråga om folkhälsa, förbättrad arbetsmiljö, ökad patientsäkerhet och skydd av den yttre miljön.

Användningen av miljö- och hälsofarliga ämnen för de volymmässigt största produktflödena av kemiska produkter med utfasningsämnen i har minskat med 20 procent 2010-2011. Genom att följa använd mängd av dessa produkter säkerställs resultatet av vårt arbete med att minska förekomsten av miljö- och hälsofarliga ämnen i kemiska produkter. Förekomst av miljö- och hälsofarliga ämnen inom laboratorieverksamhet och i upphandlade varor följs upp separat.

Åtgärder inom detta målområde syftar till att minska förekomsten av miljö- och hälsofarliga ämnen i varor och kemiska produkter.

Långsiktigt mål

- I. År 2020 ska Västra Götalandsregionen leva upp till det nationella målet om en giftfri miljö.

Mål 2016

8. Mängden miljö- och hälsofarliga ämnen har minskat med 80 procent jämfört med 2010³².

Uppföljning mål 2016

Målet följs upp med nyckeltalet *volymminskning av miljö- och hälsofarliga ämnen för de volymmässigt största produktflödena av kemiska produkter med utfasningsämnen i*.

³² Måluppföljningen omfattar de volymmässigt största produktflödena av kemiska produkter med utfasningsämnen i.

Åtgärder

Tabellen beskriver mål, åtgärder och huvudansvar för detta målområde. Mål och åtgärder följs upp i samband med års- och miljöredovisningen. För vissa mål kan tertialvis uppföljning vara aktuell.

Mål	Åtgärder 2014-2016	Nämnd med huvudansvar
Mål 2016		
8) Mängden miljö- och hälsofarliga ämnen ³³ har minskat med 80 procent jämfört med 2010.	Samtliga nämnder och styrelser ska minska behov av och byta ut varor och kemiska produkter som innehåller miljö- och hälsofarliga ämnen, till exempel genom ändrade metoder eller övergång till bästa möjliga teknik.	Samtliga nämnder och styrelser
	Servicekommittén och andra berörda nämnder/styrelser ställer och följer upp krav i upphandling av varor och kemiska produkter och säkerställer inköpsstatistik för förekomst av miljö- och hälsofarliga ämnen i varor och kemiska produkter. ³⁴	Servicekommittén
	Fastighetskommittén ska kontinuerligt verka för att minska förekomsten av miljö- och hälsofarliga ämnen i byggmaterial vid nybyggnation.	Fastighetskommittén

Effekter

Miljö

Genom att minska behov av varor och kemiska produkter som innehåller miljö- och hälsofarliga ämnen samt minska förekomsten av miljö- och hälsofarliga ämnen i de varor och kemiska produkter som köps in så minskar spridningen av dessa ämnen till människa och miljö. Risken för negativ påverkan på den biologiska mångfalden minskar i och med detta.

Hälsa

Hälsofrämjande effekter uppnås både genom att samhällets exponering för miljö- och hälsofarliga ämnen minskar samt att Västra Götalandsregionens personal löper mindre risk att drabbas av allergiska reaktioner och olika sjukdomstillstånd.

Ekonomi

Genom effektiviseringar som leder till minskad kemikalieförbrukning minskar kostnader för inköp av kemikalier. Genom att minska förekomsten av miljö- och hälsofarliga ämnen kan antalet människor som behöver hälso- och sjukvård till följd av exponering för dessa ämnen minska, vilket ger

³³ Måluppföljningen omfattar de volymmässigt största produktflödena av kemiska produkter med utfasningsämnen i.

³⁴ För prioriterade upphandlingar avseende miljö- och hälsofarliga ämnen. För övriga upphandlingar ställs grundläggande kemikaliekra.

ekonomiska besparingar till exempel i form av minskat antal sjukdagar. Merkostnader kan tillfälligt uppstå, till exempel för att genomföra en omställning till mindre kemikaliekrävande processer.

Läkemedel

Varje år används cirka 200 ton aktiv läkemedelssubstans i Västra Götaland. Läkemedelsrester som inte bryts ner i kroppen eller i våra reningsverk hamnar förr eller senare i våra vattendrag. Kunskapen om hur läkemedel påverkar miljön på sikt är idag begränsad. Forskare har konstaterat att könshormoner som finns i p-piller påverkar fiskars kön och fortplantningsförmåga. När rester av smärtstillande och antiinflammatoriska medel kommer ut i miljön kan dessa ge njur- och leverskador på djur. Utsläpp av antibiotika kan påskynda utvecklingen av resistenta bakterier. Västra Götalandsregionen hade 2011 tillsammans med Region Skåne och Stockholms Läns Landsting flest antal antibiotikarecept per 1000 invånare bland Sveriges landsting.

Tillverkningen av aktiva substanser i läkemedel som används i Västra Götaland sker i stor utsträckning i Indien och Kina samt andra länder i sydöstra Asien. Reningen av avloppsvatten från produktionen har i flera fall visat sig vara bristfällig och svenska forskare har hittat extremt höga halter av vissa läkemedel i vattendrag och sjöar i närheten av produktionsanläggningar. Förutom att vi exporterat miljöproblem till andra länder finns risk att resistenta bakterier sprids över hela världen.

Långsiktiga mål

- J. Västra Götalandsregionen skall, utan att påverka patientnyttan, minimera miljöbelastningen av läkemedel.

Mål 2016

9. Miljöbelastningen vid produktion, ordinerings och kassation har minskat jämfört med 2013.

Uppföljning mål 2016

Målet följs upp genom nyckeltalen och måltalen:

- 9A. Produktion: *Andel av upphandlat sortiment där miljökrav ställts och där uppföljning har genomförts enligt nationella kriterier* (Måltal 100 procent)
- 9B. Ordinerings: *Antal antibiotikarecept/1000* (Måltal 250)
- 9C. Kassation: *Mängd kasserade läkemedel kr och DDD per år* (Basnivå 2014, ska minska under programperioden)

Åtgärder

Tabellen beskriver mål, åtgärder och huvudansvar för detta målområde. Mål och åtgärder följs upp i samband med års- och miljöredovisningen. För vissa mål kan tertialvis uppföljning vara aktuell.

Mål	Åtgärder 2014-2016	Nämnd med huvudansvar
Mål 2016		
9) Miljöbelastningen vid produktion, ordinerings och kassation har minskat jämfört med 2013.	Primärvård, sjukhus och tandvård ska minska ordinerings av identifierade miljöbelastande preparat.	Primärvårdsstyrelsen, sjukhusstyrelserna och tandvårdsstyrelsen
	Primärvård och sjukhus ska öka ordinerings av FAR - Fysisk Aktivitet på Recept.	Primärvårdsstyrelsen och sjukhusstyrelserna
	Sjukhusapoteket VGR: Kassation av läkemedel inom slutenvården ska minska genom anpassning av sortiment och förpackningsstorlekar efter vårdens behov av läkemedel.	Sjukhusstyrelserna samt Hälso- och Sjukvårdsutskottet
	Servicenämnden och Läkemedelsenheten ställer och följer upp miljökrav ³⁵ och sociala krav ³⁶ i samtliga läkemedelsupphandlingar.	Servicenämnden samt Hälso- och Sjukvårdsutskottet

Effekter

Miljö

Genom att krav ställs i upphandling av läkemedel kan minskad spridning av läkemedelsrester vid produktionsställena uppnås. Åtgärder för minskad kassation och ökad ordinerings av FAR medför att en minskad mängd läkemedelsrester når miljön.

Hälsa

Kravställandet i upphandling av läkemedel kan medföra stora hälsovinster vid produktionsställena.

Ekonomi

De kostnader som uppkommer på grund av antibiotikaresistens för hälso- och sjukvården och samhället är höga och kommer troligtvis att stiga om resistensen ökar ytterligare. En europeisk studie³⁷ visade att över 8 000 dödsfall och 62 miljoner euro i extra kostnader kunde tillskrivas infektioner i blodet orsakade av två antibiotikaresistenta bakterier år 2007. De höga kostnaderna representerar enligt studien enbart en bråkdel av den totala belastning antibiotikaresistens utgör för hälso- och sjukvården och samhället.

³⁵ Enligt Miljöstyrningsrådets kriterier

³⁶ I enlighet med det nationella landstingssamarbetet för uppförandekod hos leverantörer

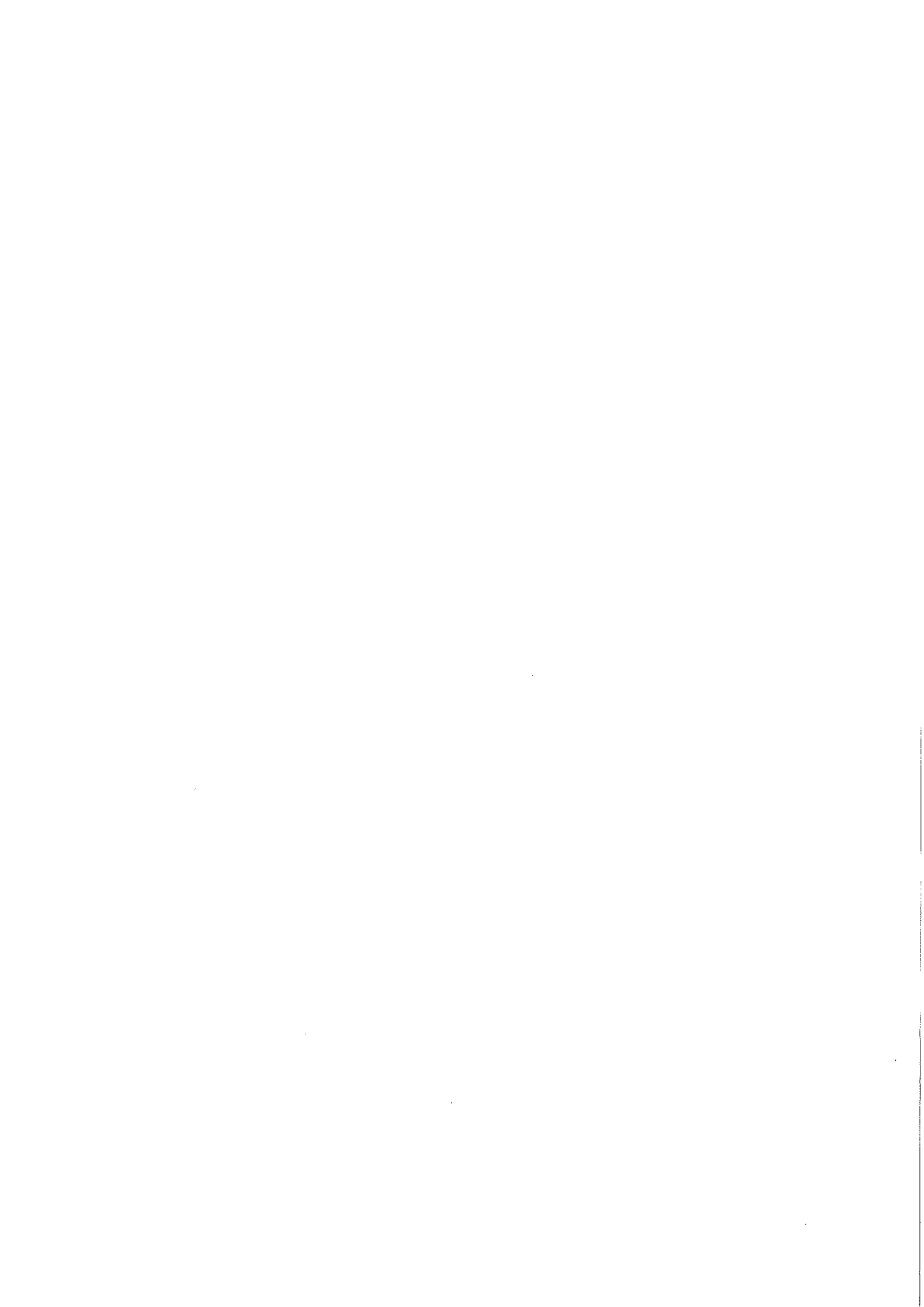
³⁷ Smittskyddsinstitutet, <http://www.smittskyddsinstitutet.se/nyhetsarkiv/2011/studie-satter-hog-prislapp-pa-antibiotikaresistens-i-europa/>

Kostnaderna för de samhällen som ligger i anslutning platser där dåligt kontrollerad produktion av läkemedel sker är med största sannolikhet stor när människor blir sjuka till följd av utsläpp av läkemedelsrester. Dels i förlorad livskvalitet och dels i förlorad arbetskraft. Dessa kostnader kan alltså minska när krav ställs på produktion av läkemedel.

Genom att minska kassation av läkemedel kan besparingar göras inom Västra Götalandsregionens verksamheter. Ökad ordinerings av FAR kan också medföra att läkemedelskostnaderna minskar.

Ärende 5

Ärende 5

Tjänsteutlåtande

Datum 2013-04-16

Diarienummer NU 96/2012

Ledningskansliet

Conny Andersson/AE

Styrelsen för NU-sjukvården

**Investering för om- och tillbyggnad för akuten,
centraloperation, diagnostik och mediaförsörjning**

Ärendet

Styrelsen beslutade 2012-12-14 om en förstudie rörande om- och tillbyggnad av akutmottagning, centraloperation, radiologi och mediaförsörjning. För detta ändamål ställde styrelsen 189 mnkr ur NU-sjukvårdens investeringsutrymme för åren 2012-2014 till fastighetsnämndens förfogande för genomförandet.

Bakgrund till åtgärderna är bl a för trånga lokaler akutmottagning med därtill hörande arbetsmiljöproblem, patientsäkerhet m m. Sterilenheten följer inte dagens normer för godshantering ur hygiensynpunkt. Radiologins nära koppling till akutmottagningen är väsentlig för snabb patienttransport och säkerhet för radiologins personal.

Uppdragsbekräftelse för genomförande av investeringsprojekt och kostnadssammanställning och tidplan föreligger. Den i systemhandlingen angivna totalkostnaden om 222 Mnkr betingar ökad kostnad om 33 Mnkr pga ett flertal olika faktorer redovisade i systemhandlingarna.

Beredning

Arbetet har bedrivits i linjen och i nära samarbete med Västfastigheter och arkitekt. Det har förelegat ett brett engagemang i personalgruppen och facklig medverkan under arbetets gång. Förslaget har behandlats i samverkan 2013-04-15.

Förslag till beslut

Styrelsen godkänner genomförande av investering för tillbyggnad och ombyggnad av lokaler för akutmottagning/MAVA, centraloperation/sterilcentral, röntgen/diagnostik och mediaförsörjning i enlighet med uppdragsbekräftelse.

Fastighetsnämnden (Västfastigheter) får i uppdrag att genomföra till- och ombyggnaden enligt uppdragsbeskrivning och kostnadssammanställning i systemhandling.

Lars Helldin
Sjukhusdirektör

2013-04-10 D:nr 179-2013

Norra Älvsborgs Länssjukhus, Trollhättan, VÖK, 1-3, tillbyggnad/ombyggnad av lokaler för, Akutmottagning/MAVA, Centraloperation/Sterilcentral, Röntgen/Diagnostik, mediaförsörjning.

Uppdragsbekräftelse för genomförande av investeringsprojekt.

Projektnummer: Beslutsprojekt	90004
Akuttmottagning	10121
Centraloperation	10119
Radiologi	10120
Mediaförsörjning	10145

Hyresvärd: Västra Götalandsregionen
Västfastigheter
Regionens Hus Uddevalla
462 80 Vänersborg

Hyresgäst: Nu-sjukvården
Lars Helldin
Ledningskansliet för NU-sjukvården, NÄL, 461 85 Trollhättan

Hyresobjekt: NÄL, Trollhättan, till- och ombyggnad för Akutmottagning, Centraloperation och Radiologi

Åtgärd: Till- och ombyggnadsarbeten

Uppdraget att flytta den akuta ortopedin från Uddevalla sjukhus till NÄL är en del av ett antal åtgärder som formulerades av sjukhusledningen med anledning av Vårdöverenskommelsen 2012 – VÖK.

Grunden för denna överenskommelse ligger i 2004 års beslut i Regionfullmäktige att samla akutverksamheten inom NU-sjukvården på NÄL i Trollhättan och att inrikta Uddevalla sjukhus mot planerad vård.

Det övergripande syftet med flyttningen till NÄL är att stärka de medicinska sambanden i den akuta vården. Genom att koncentrera planerade operationer till Uddevalla sjukhus kommer NU-sjukvården att effektivisera sin verksamhet med bibehållen kvalitet.

Genom samlad akutmottagning på NÄL utvecklas en planerad vård som ej störs av akuta flöden och med en förbättrad tillgänglighet.

Ett viktigt mål är att organisera den planerade ortopedin så att behovet av köpt vård minskar.

Under hösten 2012 har genomförts förstudier av resp. verksamhet som berörs av akutortopediflytten och som ingår i VÖK 1-3, vilka är akutmottagning, operation och diagnostik. Den utökade akutverksamheten har medfört att även MAVA involverats i förstudierna.

Till grund för beslut har under första kvartalet 2013 upprättats systemhandlingar för ovan nämnda verksamheter.

I arbetet med framtagande av systemhandlingar har ingått arbetsgrupper från respektive verksamhet.

Dessa grupper har letts av projektledare och verksamhetschef, med projektstöd från verksamhetsutvecklare.

Ansvarig för upprättandet av förstudier och systemhandlingar har från Västfastigheter varit Fastighetsförvaltare Börje Löfstrand med biträde av Arkitekt Kenneth Bergerson från Semren & Månsson, Vård och Skola, Göteborg.

I arbetet har även deltagit hygiensjuksköterska, sjukhusfysiker, logistiker, säkerhetsansvarig samt representant från Regionservice, transporter.

Systemhandlingen har utarbetats utifrån Regionens energi- och tillgänglighetspolicy.

Västra Götalandsregionen har som mål att i förhållande till år 1995 halvera energiförbrukningen till år 2030. För att uppnå detta mål måste samtliga parter i byggprojekten ombyggnad – nybyggnad bidra med lösningar och konstruktioner inom sin disciplin som bidrar till denna målsättning.

Västfastigheters riktlinjer för nybyggnadsstandard gäller som inriktning för val av nya konstruktionsdelar i klimatskalet.

Arbetet med energifrågorna kommer att dokumenteras och hållas levande genom utsedd energisamordnare.

Konstenheten vid Västfastigheter har deltagit i ett tidigt skede vad beträffar detta projekt. Ett särskilt konstprogram kommer att utarbetas tillsammans med NU-sjukvården och projektledningen.

Konsten är betydelsefull i detta projekt, eftersom den tillför en humanistisk, estetisk, poetisk och existentiell dimension. Konstens uppgift är att skapa en vårdmiljö med omtanke kring hela människan.

Akutmottagning/MAVA, projekt 10121

Akutverksamheten vid NÄL omfattar idag medicin och kirurgi samt under kvällar, nattetid och helger jourverksamhet för barn-, kvinno-, och ÖNH-akutvård.

När den akuta ortopedverksamheten flyttar till NÄL måste verksamhet och lokaler utökas p.g.a. ökad tillströmning av patienter.

Patientunderlaget utgörs av ett upptagningsområde med 275.000 invånare, som under sommarhalvåret ökar kraftigt.

Lokalplaneringen har utgått från ett bedömt rumsprogram för den samlade verksamheten.

MAVA avdelningen har idag 40 vårdplatser, varav 12 inom OBS-enheten. Förändring av antalet platser kommer ej att ske i samband med lokalförändringen.

Avdelningen är i behov av upprustning framförallt vad beträffar hygienutrymmen i anslutning till vårdrum. Nya vårdrum som tillskapas i tillbyggd del utformas enligt dagens yt och hygienstandard.

Akutmottagningen delas upp i huvudområden medicin, kirurgi, och ortopedi.

Merparten av personalens arbetsplatser förläggs till två ”torg” med öppna teamstationer för sjuk- och undersköterskor samt glasade expeditioner för sekreterare och läkare.

Kring torgen ligger mottagningsrum och övervakningsplatser, placerade med god överblick från teamstationerna.

Strukturen kommer att ge möjlighet till ett mycket bra patient- och arbetsflöde, vilket förväntas ge en bra arbetsmiljö samt god säkerhet för patienter och personal.

Akutmottagningen byggs till med ca 1200 kvm mot öster, och får separata entréer för barn och vuxna.

För ett smidigt diagnostikflöde av ortopedpatienter och akuta traumafall har akutmottagningen fått ett nära samband med Radiologin via en tillbyggd förbindelsegång. Stora delar av befintlig mottagning byggs om inkl. södra ljusgården som byggs in med tak för att rymma ett ”torg” för ortopedakut enligt ovan.

Planlösningen genomsyras av hög flexibilitet för att kunna möta framtida verksamhetsförändringar och arbetssätt samt för att kunna nyttja lokalerna för kvinnor, barn och öronpatienter under jourtid.

Viss del av tillbyggnaden på plan 1 kommer att nyttjas för bl.a. tekniska installationer.

För att bereda plats för den utökade Akutmottagningen byggs MAVAs ut med ca 270 kvm. I denna tillbyggnad inryms fem två-patientrum med tillhörande hygienrum med fullständig tillgänglighet och hög hygienstandard.

Inom befintliga delar sker ombyggnad av vissa rum och funktioner.

I den övergripande planen för en komplett akutmottagning ingår även inbyggnad av den norra ljusgården samt ombyggnad kring denna. Denna etapp 2 ingår ej i redovisat förslag utan kommer att komma som en senare etapp 2.

Tillbyggnad ombyggnad är planerad att genomföras under pågående verksamhet under förutsättning att akutortopedin ej flyttas från Uddevalla sjukhus före genomförda lokalförändringsarbeten. För att underlätta till- och ombyggnad av MAVAs har planerats en flytt av verksamheten till lokaler inom sjukhuset.

Ombyggnad av Akutmottagning på plan 1 omfattar ca 700 kvm, på plan 2 ca 950 kvm. Tillbyggnadsdel mot öster och inbyggnad av befintlig ljusgård är på ca 1380 kvm. Ombyggnad MAVAs på plan 2 ca 330 kvm, och tillbyggnad ca 270 kvm.

Beskrivning av VVS- och elinstallationer enligt bifogad systemhandling.

Operation/Sterilenhet, projekt 10119

Inom NU-sjukvården finns idag 23 operationssalar av varierande karaktär. 20 av dessa är dagligen bemannade, 10 på Näl och 10 på Uddevalla sjukhus.

Inom planerat projekt med koncentration av akutverksamheten till NÄL kommer den akuta ortopedoperationsverksamheten som idag bedrivs i Uddevalla flyttas till NÄL.

Detta medför att tre befintliga salar med tillhörande utrymmen anpassas till nya förhållandet. Även Sterilcentralen bygg till och om för den utökade verksamheten.

Preoperativt center tillskapas för att höja kvalitén på omhändertagandet av akutortopediska patienter, med en förväntad effektivare och ökad produktion som följd.

Den befintliga Sterilenheten är idag underdimensionerad, och behöver utvecklas vad beträffar flöden, samband, hygienstandard och maskinvara.

Den nya enheten placeras som idag men utökas med en tillbyggnad mot norr på ca 680 kvm, som tillsammans med ombyggnad av befintliga lokaler kommer att ge en enhet på ca 1000 kvm.

På plan 1 avemballeras fabrikssteriliserat gods och låneinstrument, vilka når plan 2 och upppackningsrum via hiss.

I förslaget ingår även förberedelse för en framtida kulvert från avemballeringsrum på plan 1, till yttre del av grunden för att via hiss kunna nå disktrum på plan 2.

Denna åtgärd möjliggör att i framtiden kunna ta emot sterilgods från övriga verksamheter på NÄL, samt även gods utifrån.

Utöver föreslagna ombyggnader av tre salar ingår även ombyggnad av en gipsningssal till en komplett sal för öronoperationer samt kringliggande utrymmen.

Op-salarna får en yta av ca 70 kvm vardera. Uppdukning planeras ske i den inre delen av salen bakom en vikbar glasvägg som öppnas upp när operationen påbörjas.

Salar och kringutrymmen utrustas med modern teknik vad gäller ventilation, el, bildöverföring, belysning och uttagspendlar.

Ombyggnaden kommer att genomföras under pågående verksamhet, men det kommer att krävas en väl genomarbetad etapp och tidsplanering.

Tillbyggnad för Sterilenheten omfattar på plan 2 ca 680 kvm och på plan 1 ca 220 kvm utöver installationsgrund. Ombyggnad på plan 2 för Sterilcentral är på ca 300 kvm.

Omfattning ombyggnad för operationssalar är ca 540 kvm samt övriga ombyggnader bl.a. Pre-Op center omfattar ca 225 kvm.

VVS-och El-installationer enligt bifogad systemhandling.

Radiologi, projekt 10120

Den Radiologiska verksamheten vid NÄL omfattar idag basal radiologi inkl. datortomografi (6 lab), (angiografi 2 lab), MR (1 lab) och ultraljud (3 lab). Verksamheten avser idag akutpatienter, och planerade undersökningar.

När den akuta ortopedverksamheten flyttar till NÄL måste en utökning ske p.g.a. ökad tillströmning av patienter. Utifrån beräkningar från verksamhetsledning och logistiker kommer det att krävas ett tillkommande behov av utrustning till två skelett/lunglab, ett CT-lab samt ett ultraljudslab.

I förslaget ingår nybyggnad av en förbindelsekorridor med rum på båda sidor mellan Radiologin och Akutmottagningen, vilket kommer att ge ett effektivare samband vid akut diagnostik.

Ombyggnaden kommer att beröra tre områden, vilka kommer att byggas om i tre etapper. Det f.d. röntgenarkivet på plan 1 tas i anspråk för omklädning, videokonferensrum, expeditioner m.m. Dessa lokaler kommer även att utgöra en resurs för övrig verksamhet ingående i akutortopedin.

Till nuvarande omklädningsrum på plan 2 flyttas ultraljudsenheten, varigenom lokaler friställes för en akutdiagnostisk enhet i anslutning till förbindelsebyggnad och akutmottagning. Ultraljudsenheten förbinds med den övriga verksamheten via en ny korridor mellan skelettlab 1 och 2.

Den akutdiagnostiska enheten i anslutning till förbindelsebyggnad och akutmottagning kommer att innehålla CT, skelett och ultraljudlab med tillhörande förberedelse och manöverrum.

I förbindelsebyggnaden finns väntrum för akutpatienter samt personal- och granskningsrum. Förbindelsebyggnaden innehåller även administrativa utrymmen för akutmottagningen.

Ombyggnaden på plan 1 omfattar ca 620 kvm, plan 2 ca 685 kvm. Tillbyggnad av förbindelsegång ca 157 kvm.

VVS- och El-installationer enligt bifogad systemhandling.

Mediaförsörjning, projekt 10145

För att kunna genomföra ovanstående lokalförändringar kommer att krävas en utökning och komplettering av mediaförsörjning inom sjukhuset, vilket kommer att innebära att befintliga transformatorer TS04 och TS09 kompletteras med ytterligare enheter med tillhörande högspännings och lågspänningsställverk.

Befintlig kyla som i dagsläget utnyttjas maximalt måste byggas ut med nya kylmaskiner, samt att köldbärarnätet måste kompletteras och utökas.

Datanätet kommer att behöva kompletteras i samband med ovan föreskrivna om och tillbyggnader.

Övriga delar som berörs övergripande är Ups-kraft, rörpostsystem, Ip-telefoni, rakelantenner m.m.

Ekonomi

För projektet finns och bifogas genomarbetade systemhandlingar som syftar till att säkerställa kvalitén i beslutsunderlaget med avseende på utformning av byggnader och dess tekniska system, energiförbrukning samt en investeringskalkyl.

Ovanstående till, ombyggnads och installationsarbeten är kostnadsberäknade till (k-läge april-2013)(exklusive utrustning) **222.000.000:-**

Investeringen kommer att belasta NU-sjukvårdens investeringsram för åren 2013-2014.

Ny hyra kommer att uppgå till totalt **14.840.000:-kr/år** (k-läge 2013) och fördelar sig enligt följande:

<i>Akutmottagning/MAVA</i>	<i>Investering</i>	<i>Ny Hyra</i>
- Nybyggnad	67.98 mkr	3.45 mkr
- Ombyggnad	28.16 mkr	3.99 mkr
 <i>Centraloperation/Sterilcentral</i>		
- Nybyggnad	3.74 mkr	0.20 mkr
- Ombyggnad	27.83 mkr	1.92 mkr
 <i>Radiologi</i>		
- Nybyggnad	39.46 mkr	1.33 mkr
- Ombyggnad	48.13 mkr	3.18 mkr

	Delsumma	215.3 mkr	14.07 mkr
<i>Mediaförsörjning</i>			
- Ekonomisk invest		*6.7 mkr	770.000:-/år - 10 år, 2,9%
	Totalt	222 mkr	14.84 mkr

*6.7 mkr=12.6 mkr-6 mkr. De avgående 6 mkr hänförs till ej utnyttjade medel för mediaförsörjning i projekt vård 2010-3

Belopp avseende konstinvesteringar tillkommer upp till maximalt 2.220.000:- (max 1% av investeringsbeloppet).

Kontraktslängd är 20 år för nybyggnader och 15 år för ombyggnader.

Efter tillbyggnad kommer nuvarande yta att öka med ca 3.400 kvm.

Förutsättningar

Se sammanställning kostnader och tider för systemhandling dat. 2013-03-15.

Denna överenskommelse är upprättad i två exemplar av vilka parterna tagit var sitt.

Uddevalla 2013-04-10

Trollhättan 2013-04-

.....
Börje Löfstrand
Fastighetsförvaltare

.....
Lars Helldin
Sjukhusdirektör

Bifogas: Sammanställning kostnader och tider, systemhandlingar dat. 2013-03-15
Systemhandlingar dat. 2013-03-15 (Akutmottagning, Centraloperation, Radiologi)
Tidplan dat. 2013-03-15

2013-03-15

D:nr 179-2013

Norra Älvsborgs Länssjukhus, Trollhättan, VÖK, 1-3, tillbyggnad och- ombyggnad av lokaler för, Akutmottagning/MAVA, Centraloperation/Sterilcentral, Röntgen/Diagnostik.

Beslutsprojekt 90004

Kostnadssammanställning,

Underlag för kostnadssammanställning och tidplan är systemhandlingar för resp. verksamheter enligt nedan.

Akutmottagning/MAVA dat. 2013-03-15.

Centraloperation/Sterilcentral dat. 2013-03-15.

Radiologi/Diagnostik dat. 2013-03-15.

Projekt 10121 Akutmottagning/MAVA etapp 1

- Tillbyggnad/ombyggnad

74.700.000:-

Etapp 2 överbyggnad ljusgårdar, resterande ombyggnad (ej med i uppdrag 24.375.000:-)

Projekt 10119 Centraloperation/Sterilcentral

- Tillbyggnad/ombyggnad

68.067.000:-

Projekt 10120 Radiologi/Diagnostik

- Tillbyggnad/ombyggnad

24.533.000:-

167.300.000:-

Projekt 10145 Mediaförsörjning

- Enligt underlag till NU-styrelsen för beslut

2012-06 (dokument Rev. 2012-06-14)

60.700.000:-

Fördelning TS 04,09-19 Mkr, kyla 24 Mkr, Ups,

It, rakel m.m. 5,0.

Hyresgrundande **48,0 Mkr** (ny hyresmodell)

Ekonomisk invest. **12,7 Mkr** – 6,0 Mkr = **6,7 Mkr**.

Avgår investeringsmedel ingående i Vård 2010-3

(9,0 mkr) mediaförsörjning men ej utnyttjats helt - 6.000.000:-

54.700.000:-

Totalt bedömd kostnad i kostnadsläge april 2013

222.000.000:-

(Exkl. ombyggnad Akutmottagning etapp 2 - 24.375.000:-)

(Exkl. utrustning)

Avvikelser som påverkat kostnaden i förhållande till den kostnadsbedömning som låg till grund för förstudien,

10121 Akutmottagning/MAVA

MAVA

- Utökad ombyggnad i förhållande till förstudie.
- Larm/kallelsesignalsproblematik kring OBS-platser – 50', ingår i kalkyl.
- Förberedelser för sprinkler i nybyggnad.
- Syrgasinstallation i toaletter på 4 st nybyggda patientrum – 40', ingår i kalkyl.
- Centralur ingår 150'.
- Byte av fläktmotor och styrning för ventilation.

Kostnaden är i systemhandling 4.665' högre än bedömd kostnad i förstudie.

Akutmottagning

- Utökad yta plan 2 ca 150 kvm.
- Utökad yta på plan 1 ca 100 kvm.
- Något utökade åtgärder inom etapp 1.
- Sprinklerkrav BBR-19 innebär krav på sprinkler inom ny- och ombyggnad.
Utöver sprinklerinstallation måste undertaken demonteras i samtliga rum, även i rum som ej byggs om.
- Regionens energinorm.
- Utökad markplanering.
- Kostnader för utökat programarbete.
- Ej rening av lustgas, mobilt inom akutmottagningen. Dubbelmask installeras på frånluft.
- Centralur med sekundvisning ingår med 370'.
- Markanläggning ingår med 3.500'.
- Utökning av raketantennsystem ingår ej.
- Ej "fullvärdiga" med standard lika infektion, men med hög infektionsrumsstandard.
- Omklädningsrum ingår ej i ovanstående. Endast förberedelser för att kunna färdigställa vid senare tillfälle.

Kostnaden är i systemhandling 8.620' högre än bedömd kostnad i förstudie.

10119 Centraloperation/Sterilcentral

Sterilcentral

- Minskad nybyggnadsyta med ca 36 kvm.
- Något utökad ombyggnadsyta.
- Demontering av sterilutrustning ingår i utrustningskostnad.
- Verksamhetens omflyttningskostnader ingår ej i byggkostnaden.
- Det är ej räknat med ventilationssystem Airsonette lika operationssalar, ingår vent. lika för infektionskänslig kirurgi.
- Måste utredas vidare om reningsanläggning för vatten kräves på NÄL.

reningsanläggningen ingår i utrustningskostnad.

- Kostnad för "rå" kulvert för framtida färdigställande ingår med 1.800'.

Kostnaden är i systemhandling 2.060' lägre än bedömd kostnad i förstudien.

Centraloperation

- Utökad standard på operationssalar för ortopedi.
- Högre standard på öronsalen än vad som bedömdes i förstudien.
- Airsonettsystem kommer att installeras i samtliga salar, inkl. öronsalen, samt i Korridorer och angränsande utrymmen utanför salar..

Kostnaden är i systemhandling 11.461' högre än bedömd kostnad i förstudie.

10120 Radiologi

- Genomföres i stort lika systemhandling.
- Larm i akutröntgen ingår ej. Överfallslarm ingår i utrustningskostnad.
- Något dyrare UPS-anläggning
- Nytt ventilationsaggregat ingår.
- Kyla för UPS ingår i kalkyl med ca 30'.
- Överfallslarm/kallelsesignal begränsat till akutröntgen ingår med 225'.

Kostnaden är i systemhandling 1.742' lägre än bedömd kostnad i förstudien.

Kostnader för utrustning ingår ej i ovan redovisade byggkostnader.

Utrustningsbehov och kostnader har framtagits av Ulla Johansson Nu-sjukvården.

Akutmottagning	12.156.794;-
MAVA	4.616.621;-
Operation/Sterilcentral	36.844.540;-
Radiologi	2.550.300;-

Kostnadskalkyler utrustning dat. 2013-03-15 bifogas sammanställning systemhandling.

Kommentarer.

Ovanstående kostnader förutsätter och är beräknade som ett huvudprojekt uppdelat på fyra delprojekt, med ett gemensamt genomförande av samtliga delar för att angiven kostnadsbedömning skall gälla. Mediaförsörjningen kommer att redovisas som ett separat projekt med separat kostnadsredovisning.

Utökad verksamhet på NÄL kommer med stor sannolikhet att kräva utökning av befintliga p-platser – kostnad för 100 pl ca 2,5 Mkr, 200 pl ca 5,0 Mkr. Parkeringsfrågan kommer att hanteras i den nya parkeringsordningen som gäller fr.o.m. årsskiftet 2012-2013 och påverkar ej ovanstående projektredovisning.

Kostnadsberäkningen enl. ovan är baserad på att redovisade lokalförändringar kan genomföras under pågående verksamhet utan evakueringslösningar, alt. evakueringslösningar inom befintliga lokaler på NÄL. Samtliga kostnadsbedömningar utgår från att tillbyggnader grundlägges enligt NÄL-standard med installationsgrunder, vilket är helt avgörande för att

enklare möjliggöra framtida lokalförändringar.

Endast kulvertanslutningar och installationsutrymmen i kommande installationsgrunder är inräknade i ovanstående kostnadsbedömning, ej omklädningsrum och förråd.

Nedan kommer att redovisas tillägg och önskemål som framkommit från verksamheten under utarbetandet av systemhandlingen.

Önskemål/krav från verksamheten som tillkommit från förstudie till utarbetad systemhandling.

- Akutmottagning – 2 av infektionsrummen bygges som ”fullvärdiga”
 Infektionsrum med standard lika infektionrum på infektion/IVA 800.000:-
- Planerade sjuktransporter – väder/insynsskydd av god standard
 Vid förlossningsentré, alt. Norra Gatan. 2.000.000:-
- Tillskapande av omklädningsrum under nybyggnad Akutmottagning.
 340 kvm, 247 omkl.platser inkl. klädförråd. Endast ”rå” yta, ingår i
 totala kostnadskalkylen. Färdigställande omklädningsrum 3.000.000:-
- Syrgasuttag i vårdrum MAVAs, testas i 4 st vårdrum i nybyggnad ingår
 i projekt MAVAs med 40’.
- Överfallslarm/kallelsesignal inom akutröntgen, inkl. displayer i korridorer,
 samt vidarekoppling ingår i projekt Röntgen med 225’.
- Kostnad för kulvert genom plan 1, Sterilcentral för att klara framtida
 hantering av orent gods från sjukhusets övriga verksamheter.
 ”Rå” kulvert, sprängning, grundläggning, murade väggar, betongväggar,
 betongväggar för hisschakt och hissgröp samt trapphus som avslutas i
 markplan. Ingår i kostnad för sterilcentral med 1.800’.

Konstnärlig utsmyckning.

Anslag för konstnärlig utsmyckning som är 1% av investeringskostnaden sökes i samband med beslutsunderlag till Fastighetsnämnd och Regionstyrelse. Finansiering sker ur Regionstyrelsens ram för konstnärlig utsmyckning, max, 1% på 222 Mkr.

Tidplan

Tidplan daterad 2013-03-15 bifogas sammanställningen.

Sluttid för hela projektets samtliga delar är beräknad till november månad 2014.

Västfastigheter

Börje Löfstrand
 Fastighetsförvaltare

Bifogas: Systemhandling Akutmottagning/MAVA, Radiologi, Operation/Sterilenhet,
 dat. 2013-03-15, kostnadskalkyler för utrustning, Ulla Johansson,
 dat. 2013-03-15, tidplan dat. 2013-03-15.

Ärende 7

Ärende 7

Tjänsteutlåtande

Datum 2013-04-17

Diarienummer NU /2013

Ledningskansliet

Anne Elfving

Styrelsen för NU-sjukvården

Intern kontrollplan för NU-sjukvården 2013

Ärendet

Enligt regelverk för intern kontroll ska styrelsen för NU-sjukvården varje år anta en särskild plan för uppföljningen av den interna kontrollen. Inom ledningskansliet har utarbetats förslag till plan för intern kontroll 2013.

De granskningsområden som ingår i planen är NU-sjukvårdens administrativa stödprocesser inom ekonomi, HR, säkerhet, kansli och patientsäkerhet.

Beredning

Förslag till plan för intern kontroll har tagits fram av en arbetsgrupp och processats i sjukhusledningen.

Förslag till beslut

Styrelsen för NU-sjukvården godkänner förslag till intern kontrollplan för 2013.

Intern kontrollplan 2013 för NU-sjukvården

Enligt regelverk för intern kontroll ska styrelsen för NU-sjukvården varje år anta en särskild plan för uppföljningen av den interna kontrollen. Ledningskansliets förslag till plan för intern kontroll 2013 redovisas nedan.

Styrelsen har uppdraget att varje år besluta om NU-sjukvårdens interna kontrollplan enligt de regelkrav som finns för offentlig förvaltning i Kommunallagens 6 kap:

- § 1 Styrelsens ansvar leda, samordna, ha uppsikt...
- § 7 ...se till att den interna kontrollen är tillräcklig samt att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredställande sätt

Intern kontrollplan ska upprättas för att kontrollera att systemet med intern kontroll fungerar tillfredsställande inom styrelsens ansvarsområde. Den interna kontrollplanen är baserad på en aktuell risk- och väsentlighetsanalys. Riskbedömning innebär att identifiera och bedöma de risker eller hot som organisationen kan råka ut för som kan få till följd att målen i verksamhetsplanen inte kan uppnås. Återrapporteringen sker i årsredovisningen.

Styrelse, ansvarig ledning och medarbetare ska samverka och processen ska utformas för att med rimlig grad av säkerhet åstadkomma att mål inom följande kategorier uppnås:

- **Ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet**
Målet innebär att ha kontroll över ekonomi, prestationer och kvalitet. Säkerställa att fattade beslut verkställs och följs upp i förhållande till verksamhetsidé och mål.
- **Lagar, föreskrifter och riktlinjer följs**
Målet innefattar lagstiftning och även regionens interna regelverk och ingångna avtal med olika parter.
- **Tillförlitlig finansiell rapportering och information om verksamheten**
Målet innebär att styrelsen, ledning och verksamhetsansvariga ska ha tillgång till rättvisande räkenskaper. Även ändamålsenlig och tillförlitlig redovisning av verksamhetens prestationer avseende kvantitet och kvalitet samt övrig relevant information om verksamheten och dess resursanvändning.

NU-sjukvårdens administrativa stödprocesser har synats utifrån riskbedömning och diskussioner har inletts avseende verksamheternas processer.

Ledningskansliets förslag till plan för intern kontroll 2013 redovisas nedan.

Förslag till beslut

Styrelsen för NU-sjukvården föreslås besluta att godkänna förslag till intern kontrollplan för 2013.

NU-sjukvården

Lars Helldin
Sjukhusdirektör

Intern kontrollplan 2013 för NU-sjukvården

Granskningsområde Rutin/process	Kontrollmoment	Ansvarig för kontroll	Frekvens/ uppföljning
Ekonomi		Ekonomichef	
Aktuella rutiner, policys och reglementen	Kontroll att dokumenterade rutiner är uppdaterade		En gång/år
Attest	Kontroll att attestrutin är aktuell		Två gånger/år
	Kontroll att nya/avslutade attester hanteras enligt rutin		Två gånger/år
	Kontroll av att kännedom och kunskap om reglementen (ex integritet och jäv) finns hos fastställda attestanter		En gång/år
Inköp	Granskning av att externa varor och tjänster över 2 basbelopp följer regionens anvisningar och riktlinjer		En gång/år
Investering	Kontroll att regler för redovisning av drift- och kapitalvaror följs (ex vid möbelinköp).		En gång/år
"Köpt vård"	Kontroll av verksamheternas uppföljning		En gång/år
IS/IT		Ekonomichef	
	Kontroll att registrering av vård sker enligt fastställda beslut och rutiner		En gång/år
HR		HR-chef	
Aktuella rutiner, policys och reglementen	Kontroll att dokumenterade rutiner är uppdaterade		En gång/år
Lagar, avtal och policys	Kontroll att lönesättning sker enligt "Riktlinjer för lönesättning"		En gång/år
Registrering	Uppföljning av resande med NU-turen		Två gånger/år
	Förvaltningarnas kontroller i löneutbetalningsprocessen enligt RSK 622-2010		En gång/år
Säkerhet		HR-chef/Stabschef	
Brandskydd	Kontroll av avdelningars systematiska brandskyddsarbete		Månadsvis
Informationssäkerhet	Kontroll att framtagna anvisningar och rutiner följs		Månadsvis
Kansli		HR-chef/Stabschef	
Ärendehantering	Ärendehantering följer lagar och förordningar		En gång/år
	Kontroll att ärenden från Socialstyrelsen handläggs i tid och på korrekt sätt.		En gång/år
Delegationsordning	Kontroll att beslut tas enligt delegationsordning.		En gång/år
Ledningssystem	Kontroll att NU-sjukvårdens ledningssystem tillämpas.		En gång/år

Beslut	Kontroll av sjukhusövergripande <ul style="list-style-type: none"> • Beredning • Dokumentation • Kommunikation • Genomförande 		En gång/år
Patientsäkerhet		Chefläkare	
Aktuella rutiner, policies och reglementen	Kontroll att dokumenterade rutiner är uppdaterade		En gång/år
Patientsäkerhet	Kontroll av att anvisningar, utbildningar och handlingsprogram följs		En gång/år
Avvikelsehantering	Kontroll av åtgärdsplaner		En gång/år

Ärende 9

Ärende 9

Ärende 10

Ärende 10

Anmälningssärenden 2013-04-26

Revisionsenheten

Granskning av hanteringen av dataintrånget, 2013-03-13

Granskning av ekonomistyrningen vid fyra av regionens sjukhus, 2013-03-13

Regionstyrelsen

Förslag till fördelning av investeringsutrymme 2013 avseende strategiska utrustningsinvesteringar för NU-sjukvården, beslut 2013-02-26, § 32

Redovisning av förutsättningar för servicenämndens beslut, beslut 2013-02-26, § 23

Principer och riktlinjer för Västra Götalandsregionens hantering och ägande av konst m m, beslut 2013-02-26, § 35

Regionuppdrag för lungcancervården, beslut 2013-02-26, § 42